Ч. 243 (13.191). Львів, понеділок 31. жовтня 1932. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Чвертьрічно 12·00 „, Піврічно 24·00 „, Річно 48·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Невеселий білянс.

Скінчився місяць української преси із невеселим білянсом. Це не прояв загальної кризи, а нашої старої, затяжної культурної кризи.

Подорож кільканацяти журналістів по краю мала для них велике педагогічне значіння. Кожний із них мав нагоду точно перевірити той стан, про який знав у Львові на підставі статистичних даних. Освітній стан нашої інтелігенції жахливий. Люди на суспільних становищах з університетськими студіями, навіть деякі наші громадські діячі, іноколи цілими тижнями не читають газет. А коли читають, то прихапцем — заглядають до часопису або випозичають його, наче якусь музейну рідкість.

Не інакше з книжками. На які фонди мають виходити часописи та книжки? — цим інтелігент не журиться. Полишаємо на боці почування національного чи громадянського обовязку, про яке навіть ніяково згадувати при такій справі. Чи серед культурних народів не то інтелігент, але хоча би пів-інтелігент звязує потребу купна щодня двох-трьох часописів із патріотизмом або якимнебудь суспільним обовязком? Ні трохи. Так само як культурна людина вважає природною потребою вичистити собі щодня черевики та обмити собі руки милом, виходячи зранку на вулицю вона машинально купує часопис.

Ціна часопису менша, як один переїзд трамваєм. 20 сотиків денно для заспокоєння звичайної цікавости культурної людини: хто із знайомих помер, або чи десь на світі не вибухла вчора війна або революція, це, здається, така ціна, над якою ніхто не задумується. Не задумується у культурних країнах, але не в нас. У нас інтелігенти, що з легкої руки платять 2 зол. за кіновий білет або 10 зол. за вечеру у припагіднім бурі — не можуть спромогтись на кілька золотих місячної передплати, тому, що не мають цієї духової потреби.

Чуємо часто такий найсильніший аргумент цієї інтелігенції, що з кожним днем спихає себе на нижчий рівень неграмотности: „Наші часописи нецікаві". Та чи ви, добродію — питаємо — що самі знаєте, якто часопис повинен стати цікавішим, дописуєте до нього, ділитесь із ним своїми враженнями про життя довкола себе?

Нехай буде і ваша правда. Наша преса, що не є нічим більше, як висловом обставин і їх віддзеркаленням — сіра, одноманітна, нецікава. Від вас, тільки від вас, залежить змінити цей невідрадний стан.

Загал наших читачів сильно помиляється, коли гадає, що ті, які працюють у наших часописах, не здають собі справи з великих недостач і хиб рідної преси. Так само підчас війни неодин виконував свій обовязок і боровся, знаючи, яке важке, іноколи безнадійне, його становище.

Не досить знати свої хиби — треба мати змогу їх направити. Наша преса досі не є підприємством великих промисловців, обчисленим на зиск: її доля залежить тільки від скількости передплатників. А одночасно українські часописи сповняють може ще більше завдання поза межами рідного краю, ніж супроти своїх читачів, часто повсім байдужних.

Нині з нашої преси інформуються про наші справи чужинці у великих осередках світової політики. Ті, що завтра матимуть рішаючий голос про географічну карту Европи, як мали цей голос вчора і рішили про наш нинішній стан, самі цікавляться подіями в нашім краю. Наша преса має обовязок ці події реєструвати. Одинока українські часописи на редакційних і міністерських бюрах в европейських столицях — це той сильний наш голос, який так рідко доходить до вітоми чужини. Якби величезна більшість нашої інтелігенції зовсім не розуміла цієї відповідальної ролі, яку мусить виконувати наша преса у нинішній добі, то ці два-три органи, що репрезентують нашу культуру назовні, мусять виходити ціною хоча би найбільшої самопожертви тих одиниць, що розуміють вагу преси.

Ніхто інший, тільки український інтелігент, кожний зокрема, особисто є відповідальний за наш теперішній і завтрішній культурний стан, що так тісно звязаний зі суспільно-політичними умовинами. Тільки постійний передплатник часопису, що стоїть у певиших звязках із ним і має змогу впливати на нього як дорадник і співробітник, може надати силу рідній пресі, що є у всіх культурних народів одним із найсильніших чинників громадського життя й одним із найкращих покажчиків його культурного рівня.

Лице паленіє соромом, коли глянеш на порівняну таблицю нашої преси із пресою інших дрібних народів. Ніхто не має права нарікати на політичне лихоліття та занепад громадського життя, хто безпосередньо не причинився до поправи жахливого стану нашої преси та наших видавництв. Хто не має первісних, самозрозумілих потреб культурної одиниці, яка починає день від купна часопису, той фактично не належить до інтелігентної, а навіть освіченої кляси.

Усі наші політичні та культурні невдачі можна звести до кількох простих причин. Одна із них — надто мала скількість інтелігентних одиниць, що мають зрозуміння для ваги друкованого слова.

На чім село богато тратить.

Велика біда на селі через господарську кризу, ще більша через те, що вся господарська політика звернена проти села. Але навіть серед такої біди наше село мало за себе дбає, а багато гроша, про який так тяжко — тратить. І то тратить без найменшої потреби і користи для себе. Тратить тому, бо не знає, які законні тягарі воно має платити, а яких ні; які заходи воно може робити в обороні нахабного наступу вірителя і лихваря, купця і влізливого торговельного агента.

Ось приклади: У судовім повіті К. трапився випадок заінтабульовання на селянському господарстві довгу, що виносив 30 сотиків. Кошти інтабуляції і екстабуляції винесли 80 золотих, які покрив селянин, що був винен 30 сотиків.

У томуж повіті за довг 9 золотих доведено до ліцитації нерухомого селянського майна. Не знаємо, чи її переведено. Але вже цей факт говорить за себе.

Це в поодиноких селян. Але не краще є і з цілими громадами. У повіті Я. трапився, на нещастя, в одному селі інтеліґент, який поцікавився виміром податків для поодиноких селян, що їх мають платити, але не можуть платити і за які їх у відомий спосіб екзеквують. І показалося, що село платить куди більше, ніж це згідно з законами належиться. Просто добровільно докладає до обовязкових — ще свої гроші, яких давати не мусить. А до того їх нема звідки давати.

Таких прикладів можна найти багато. А всі вони свідчать про те, що у нас самооборона перед беззаконням — ніяка. Правда, трапиться один другий сільський інтеліґент чи свідоміший господар, який поцікавиться ближче цими справами і тоді він боронить, не дається. Але маса пропадає у нетрях безрадности і безпомічности.

Колиж мова про громадську господарку, то у нас про це теж чимало писали і говорили. Про те, як використовувати громадські бюджети, як правуватися за даток на „Рідну Школу" чи інвалідів, але ніхто не підносить голосу за те, скільки **міліонів** переплачує наше село в податках і інших тягарах, бо не вглядає в те, чи те, що воно платить, згідне зі законом і чи правильне, чи ні. За ці гроші можнаб за час року зробити великанську народню працю. А колиб ці гроші лишились у нашому селі, то їх напевно булоб більше, ніж того, що наше село мусить позичати на лихварські відсотки.

Ці факти роблять пекучим питання **громадської правної поради й оборони**. Бо заки за справу візьметься адвокат, треба, щоби була змога людям порадитись і знати, чи їм з цими справами йти на правну дорогу, очевидно через наших адвокатів. Такі бюра правної поради у нас були вже в часі війни, а вели їх філії „Сільського Господаря". Близько 80 таких бюр зберегло для наших людей величезні маєткові вартости, десятки, а може й сотні міліонів корон, які булиб пропали, колиб не добра правна порада. Тоді була ситуація в цій ділянці дуже подібна до сьогоднішньої. І тоді і тепер пропадали гроші через незнання законних постанов, тільки що тоді пропадали передовсім тому, що люди не вимагали того, що їм належиться, а тепер платять те, що їм кажуть, не знаючи, скільки обовязані платити в дійсности.

Заходить питання, як це в практиці перевести? Отже бюра поради в поодиноких ділянках права можуть тепер відкривати на основі окремої концесії особи, що мають правничу освіту, та яким такі концесії влада видасть. Тепер у нас багато вільних рук, які моглиб би цією справою занятися. Вони моглиб відкривати бюра правної поради для одиниць і сіл та спеціяльно занятися покривдженими селян і громад у ділянці податків і інших платностей. З цього була би користь і цим власникам концесій і громадянства.

Однак приватні бюра правної поради не дадуть для громадської справи такої користи, як колиб вони були звязані з якимись громадськими установами. Маємо тут на думці цю установу, яка і так статутово обовязана боронити прав села, а саме „Сільський Господар". Його філії істнують по всіх містах і містечках наших земель. При них можнаб вести ці бюра правної поради і допомоги, а тимсамим можнаб сильніше звязати з цією установою наше селянство і дати концесіонарям цих бюр клієнтелю. Творення таких бюр при філіях „Сільського Господаря" далоб запоруку, що вони виконають своє завдання як громадський чинник і дійсно поможуть нашому селу в цьому незавидному положенні, в якому воно тепер находиться.

Варто, щоби над цією справою на місцях порадилися і філії „Сільського Господаря" і правники, бо цим можна зробити велике діло, до якого досі ми не бралися.

А може тоді наше село буде менче тратити, ніж досі, бо буде кому його освідомити та повчити в його правах і обовязках. **(Хр.)**

В обороні прав мови.

(З кругів українських адвокатів.)

Дуже часто стрічаємо в судовій практиці ось-які дивні факти:

Український громадянин бореться за право мови. В часі спису населення домагається від комісарів двомовних спискових аркушів, а як він не має їх, або не хоче дати, часто попадає в конфлікт із карно-адміністраційними постановами закону, дістає в старостві кару і мусить відкликуватися до судової дороги. Досі все було гарно: є національна свідомість, відвага й охота здобути право своєї мови, але на тім кінець. Письмо, в якому той громадянин відкликується від рішення адміністраційної влади до суду, написане ціле в польській мові, або протокол, в якому такий відклик зазначений, підписаний по польськи. Виходить таке, що той сам, що боровся за двомовний списовий аркуш, заперечив своє власне становище і тимсамим відібрав собі моральне право вести в даному випадку дальшу боротьбу за право мови. Річ ясна: або беремо справу поважно і свідомо, тоді мусимо бути послідовні у вживанні своєї мови від початку до кінця, або не робимо цього, тоді не можемо покликатися на закон і природне право народу. Усякий суддя міг би з повним правом завважити такому громадянинові, що його відклик злишний, бо ось він сам уживає польської мови, значить зрікається в цій самій справі свого права. Та не тільки те: злобний і в тих справах добре свідомий суддя міг би подати в мотивах присуду, яким затверджує рішення адміністраційної влади, ще й те, що дотичний обвинувачений, який врештою добре вживає польської мови, робив у справах списового аркуша тільки комедію та старався спинювати так діяльність комісаря домаганням двомовних аркушів, бо справи цієї не брав поважно, чого доказом, що відтак пише по польськи. Ще інший суддя може це легко взяти за демонстративний спосіб облекшити свою вину та ухилити обвинувачення.

У всякому випадку таке поведення українських громадян необдумане і неконсеквентне. Воно компромітує їх тільки перед судами й урядами й дуже ослаблює акцію за правами мови, даючи доказ, що загал громадянства ще дуже мало національно свідомий.

Мусимо звернути увагу ще на одну справу, яка трапляється часто у практиці серед української адвокатури. У справі клієнта українця вносять наші адвокати проти поляка або польської установи позов у польській мові. Аргумент: процесовий суперник поляк, він має право домагатися зладження перекладу письма, яке було би в українській мові, на мову польську. Розуміється, що в нашій дійсности в Галичині, а то й на північних землях, ніхто не може напевно сказати, чи поляк буде домагатися такого перекладу, чи ні. Є дуже багато поляків, навіть найскрайніших шовіністів, які з ріжних причин цього не роблять. Може навіть не роблять цього з цієї причини, що уважають Польщу національною польською державою, а українців звичайною етнографічною мовною меншиною в тій державі. Може не роблять цього з якоїсь громадянської коректности. Не випадає, мовляв, удавати, що не знають укр. мови, себто мови народу, між котрим ті поляки живуть і від котрого заробляють. Може не кожний уважає відповідним давати відчути українцеві, що переклад українського письма на мову польську — це данина, зложена українським громадянином засаді, що Польща — це держава польської нації.

Отже щоби запобігти збільшенню праці, не знаючи ще згори, що зробить друга польська процесова сторона, резиґнує той український громадянин або його адвокат зі свого доброго права подавати письма до суду в українській мові.

Але навіть якби передбачення, що поляк зажадає перекладу в польській мові, було зовсім слушне, маємо на це спосіб, який коштує, що правда, трохи праці: до позву чи іншого судового письма в українській мові, внесеного проти поляка, додати відразу переклад того письма на польську мову. Зберігаємо передовсім таким способом своє національне право, національну і громадянську честь, запобігаємо відразу всякому проволіканню справи, а ризикуємо для свого народу щонайвище невеликий кошт, злучений із зладженням перекладу, якого можнаб домагатися у випадку, як процесовий суперник домагатиметься перекладу письма на польську мову. Дуже легко може трапитися і трапляється таке, що пізваний поляк заявляє, що зовсім не потребував і не домагавсяб перекладу письма на польську мову і тимсамим збільшення коштів процесу.

Оці уваги звертаємо до всього громадянства, особливож до української адвокатури. Для оборони стану посідання в ділянці мови у прилюдному житті й оборони прав мови в суді кожний свідомий український громадянин мусить принести цю невеличку жертву, тимбільше, що жертви приносимо щоденно в багато більшій мірі. Інакше не вийдемо ніколи з зачарованого круга поглядів та інтересів панщизняних слуг.

Р. Д.

Справа світової вистави в Шикаґо.

Товариство „Рідна Школа“, наділене запрошенням і формальним уповноваженням „Українського Товариства Світової Вистави в Шикаґо покликала була кількох громадян, які вже в інших часах брали ділову участь у деяких виставах, на яких виступали українці зі своїми експонатами, щоби нарадитися над участю українців у теперішній Світовій Виставі. Ці громадяни зорґанізувалися в Ініціятивний Виставовий Комітет, уповажнюючи Головну Управу „Рідної Школи“ виступати його іменем на зовні. Цей то комітет розглянувши дотеперішній стан підготовки зроблений українським виставовим товариством у Шикаґо й виставову спромогу тутешніх українців, звернувся сперше до виставового товариства за деякими вияснениями, заки підійме в нас справу вистави на ширшу міру.

Одержавши загальні вияснення, „Рідна Школа“ з доручення Ініціятивного Комітету спросила на нараду представників всіх українських установ, які на думку Ін. Комітету чи то можуть дати свої експонати, чи помогти справі розумною порадою. Така нарада відбулася в пятницю дня 28. жовтня 1932 р. Явилося на ній 30 осіб з 37 установ. Відкрив нараду і проводив голова „Рідної Школи“, радн. Ілля Кокоруда. По рефераті гром. Льва Ясінчука вивязалася жива дускусія, в якій забирали голос: Михайло Рудницький, д-р Любомир Макарушка, радн. Антін Рак, п-і Ірина Павликовська, д-р Ігор Федів, д-р Осип Назарук, д-р Іларіон Свєнціцький, п. Микола Кривецький, дир. Семен Маґаляс і проф. Амбросій Березовський.

Дискусія виявила з одного боку, що українці повинні скористати з нагоди й узяти участь у першій того роду Світовій Виставі в Шикаґо, а з другого боку ті трудноші, які будуть при зорґанізуванні такої вистави. Зібрані представники заявилися одноголосно за тим, щоби зорґанізувати для тої справи громадянський комітет з представників українських центральних установ репрезентативний і діловий. Цей комітет має при допомозі відповідних секцій перевести всю підготовку в краю. Секції намічені такі: 1) виховна, 2) наукова, 3) церковна, 4) економічна, 5) історично-музейна, 6) освітньо-орґанізаційна, 7) мистецька, 8) купців і промисловців, 9) інформаційно-пропаґандивна, 10) спортово-руханкова, 11) адміністраційна.

Тому, що не всі представники мали формальні уповноваження від своїх установ і тому що Ревізійний Союз У. Кооп. скликав на 31 жовтня ще окрему нараду кооперативних установ, — зібрані порішили покищо не конституувати виставового комітету. Одначе це вже тільки формальні справи, які будуть переведені у найближчих днях.

Маючи в засаді порішеною справу участи українців у Світовій Виставі й у справі провідного і надзірного орґану, звертаємося з покликом до всіх, що бажали би брати участь у тій виставі збірними чи індивідуальними експонатами щоби приготовилися і співпрацювали з тим комітетом, який створиться в найближчих днях.

Звертаємося теж з проханням до цілого громадянства, щоби бодай принагідно вияснювати інтересованим, що їх обовязком є — брати участь у Світовій Виставі в Шикаґо тільки за посередництвом того українського комітету, який тими днями буде зорґанізований, про що повідомимо весь загал негайно пресою.

За Ініціятивний Комітет:

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 31. ЖОВТНЯ 1932.

Д-Р СТЕПАН БАРАН. 3)

Світло, що не світить.

(Докінчення).

В останньому році 1931/32 отворено при Інституті національний семинар (seminarjum narodowościowe) для студентів варшавських високих шкіл для їх теоретичного вишколу в національних справах. Принято 40 кандидатів, між якими — наскільки знаю — не було зовсім українців, врештою — здається — не з вини Інституту.

Про видавання двох періодиків згадано вище. Sprawy Narodowościowe зачали виходити в 1927 р. і досі вийшло 5 річників, з котрих оголошено 36 розвідок про нац. справи в Польщі, між ними Л. Васілевського, А. Крисінського, М. Фелінського, Я. Станкевича і М. Ковалевського (українця), що безпосередно дотикають нас. Кожний, хто цікавиться меншиневим питанням в Польщі, не може поминути публікацій Інституту, з котрих деякі вийшли окремими книжками, що частинно свого часу були обговорені на сторінках нашої преси пр. д-ра Альфонса Крисінського: Liczba i rozmieszczenie Ukraińców w Polsce w 1929, розвідка М. Фелінського про політичні течії серед українців і т. д.

Накінець Інститут займався популяризацією народознавства при помочі відчитово-дискусійних вечорів. В 1928 р. виголошено 5 відчитів, між якими були відчити українців: д-ра Миколи Ковалевського „Питання українізації на терені УСРР.“ і д-ра Романа Смаль-Стоцького „Українські меншини в Европі і українська проблема“ та польської санаційної посолки Марії Яворської „Стан українського шкільництва в Польщі“. В 1929 р. було 9 відчитів, між ними українців д-ра Івана Огієнка „Доля української церкви і її сучасний стан“, д-ра Миколи Ковалевського „Політичні струї серед українців у Польщі“ і покійного д-ра Степана Томашівського „Десять літ українського питання в Польщі“. Цей останній відчит вийшов друком в українській мові, а сам відчит був притокою до ширшої часописної полеміки, котру спричинив Іван Кедрин, що на сторінках „Діла“ поставився критично до питань, порушених у відчиті проф. Ст. Томашівського. У 1930 р. було 5 відчитів, у 1931 р. теж 5, між ними д-ра М. Ковалевського „Радянська національна політика“, врешті в першій половині 1932 р. 2 відчити.

Звідомлення згадує про значний розвій бібліотеки, наукового архіву і архіву часописних вирізків. Тут згадано, що завдяки грошевій допомозі Фонду Національної Культури (є це одинокий польський фонд допомоговий з державного бюджету), купив Інститут цінну збірку українських книжок від п. Андрія Жука зі Львова, колишнього члена Союзу Визволення України, що дотикають наших визвольних змагань.

З наведеного звідомлення слідно, що діяльність Інституту в останніх 5-ти роках була доволі широкою і відповідала майже зовсім статутовим завданням.

А проте виринає питання, чи Інститут сповнив цілковито ролю, а саме у цьому напрямі що своєю десятилітньою діяльністю причинився до вияснення і спопуляризування серед широких шарів польського громадянства, а передовсім серед його політичних кол, питання т. зв. національних меншин і чи причинився він чимнебудь до його практичної розвязки.

У відповіді вертаю до наголовку статті. Інститут своєї ролі у практичному житті досі не сповнив. Не обезцінюю ще тим його наукових досягнень у деяких ділянках. А і практичні висліди наукових дослідів повинен мати Інститут на оці, бо чейже не займається він точною математикою чи метафізикою, але досліджує і обговорює явища та події нашого реального життя і чейже вислідами та висновками своїх дослідів хоче мати хоча би посередній вплив на явища і події, які сам досліджує. Та саме цього не видко. Публікаціями Інституту і взагалі його роботою цікавиться малесенький гурток людей у Польщі. Воно так склалося, що генеральний секретар Інституту п. Папроцький, чи його голова, колишній міністр п. Леон Васілевський без огляду на сотні задрукованих аркушів наукових розвідок і цілої купи зібраних наукових матеріялів не мають майже ніякого впливу на практичний хід справ, які заступає Інститут. І не вони, але начальник виділу національних справ у міністерстві внутрішніх справ, а подекуди воєводи у Львові, Станиславові, Тернополі і Луцьку, чи радше начальники виділів публичної безпеки у цих містах, рішають ор. про

ЯК ЦЕ БУЛО?!

Ще до дискусії про польсько-українські взаємини в 1921 році.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Стаття д-ра Костя Левицького в „Ділі" з дня 24. жовтня ц. р. „Два документи" примушує мене знову звернутися до Вас з просьбою помістити ласкаво кілька моїх уваг. Прошу не посуджувати мене, що хочу мішатися до дискусії над оцінкою поодиноких ходів українських політиків або над устійненням відповідальности за них. Це справа, в якій єдино компетентним є лише український загал. Якщо забираю голос, то подібно, як і раньше — для пригадки деяких фактів чи то для узасаднення деяких тверджень, які найшлись у моїх публікаціях та мабуть були недостаточно доказані, коли викликують спротиви.

Д-р К. Левицький наводить заяву, яку д-р Є. Петрушевич оголосив в „Українському Прапорі" (що виходить у Берліні) з дня 15. квітня ц. р. У тій заяві д-р Петрушевич стверджує,

1) що негативне становище, яке заняв супроти відомої польської пропозиції порозуміння з вересня 1921 р., оперте було на однодушну згоду „Колегії Уповноважених";

2) що о. мітрат Войнаровський на засіданні Колегії не був присутній, але що складав звіт зі своєї місії й отримав інструкцію щодо відповіди, яку мав дати польському урядові, безпосередньо в розмові на одинці з д-ром Е. Петрушевичем;

3) що о. мітрат Войнаровський подаючи як мотив негативної відповіди д-ра Петрушевича некомпетенцію уряду ЗУНР з огляду на суверенність великодержав, не подав ні одного з тих мотивів, які „можливо" почув від д-ра Петрушевича, лише мотив зовсім новий, якого не брала під увагу інструкція. Тому, що розмова велась віч-у-віч, і тому, що д-р Петрушевич, як голова уряду, не мав видно у звичаю записувати для актів інструкції, які давав у важливих справах, мусимо цим задовольнитися, дарма, що о. мітрат Войнаровський редаґував відповідь, яку мав передати польському урядові, безпосередньо після розмови, а не маємо причини посуджувати його, наче би слухав вказівок голови свого уряду неуважно або вважав його мотиви такими слабкими, що волів видумати якийсь зовсім новий мотив, про який не було мови в інструкції. Зазначую, що мотив про некомпетенцію ЗУНР і суверенність великодержав, який д-р Петрушевич 15. квітня 1932 зове „нісенітницею", д-р Кость Левицький вважав 14. вересня 1932 єдино правильно узасадненим.

В другій частині своєї статті п. н. „Два документи" вертає д-р К. Левицький ще до полеміки з моїм твердженням, що справа Східної Галичини, хоч формально вирішена щойно в 1923 році, була вже багато раньше перерішена у користь Польщі. На доказ наводить виїмок з дискусії поміж представниками Італії, Франції і Вел. Британії, в якій в дні 10. травня 1922 року вони перейшли до денного порядку над петиціями галицької Національної Ради та українських громад, переважно в Америці. Перехід до денного порядку над тією просьбою не є хіба доказом, що вважалися поручену в цій просьбі справу вартною вирішення. Єдиний п. Льойд Джордж, як це я зрештою постійно підкреслював у своїх публікаціях, був іншої думки від своїх товаришів. Але та ізоляція п. Льойда Джорджа не є доказом, що галицькі українці могли в осені 1922 р. мати якісь оправдані надії; мені здається, що коли в якомусь вирішуючому гурті істнує тільки один прихильник проти трьох противників, то треба вважати радше, що справа стоїть кепсько. А карієра п. Льойда Джерджа весною 1922 р. хилилась уже до упадку, який прийшов в осені того року і на який Польща могла спокійно чекати, полагоджуючи тимчасом справу Шлеська й Данціґу.

Як я вже мав нагоду зазначити на сторінках „Діла" 26. вересня ц. р., міжнародні акти рідко коли витворюють нову ситуацію. Звичайно вони лише реєструють ситуацію, яка була раньше. Так було й із березневою постановою Ради Амбасадорів у справі суверенности над Східною Галичиною. Є річчю розумної політики вміти зорієнтуватися у невблаганному розвитку річей та в пору охоронити свій нарід перед доконаними фактами.

При цій нагоді заторкну й інше спростування, що появилося у звязку з моїми давнішими виводами. А саме, в ч. 238 „Діла" з дня 26. жовтня ц. р. д-р Остап Колодницький з Товмача вказує, що я подав помилково дату української студентської демонстрації, якої жертвою став тодішній міністр закордонних справ п. Скірмунт. Та демонстрація, про яку пише д-р Колодницький, відбулася справді багато пізніше, віж червень 1921 року. Будучи в подорожі я не маючи під рукою моїх записок, можу означити її дату лише приблизно. Вона відбулася вже за наслідника п. Шароти на посаді посла Річипосполитої у Відні, гр. Зиґмунта Лясоцького, який безпосередньо потім здобув у віденського уряду виданення д-ра Петрушевича, якого вже вважали приватною особою, з границь Австрії. Тимчасом я у своїй розмові з редактором „Мети" говорив про червень 1921 року, коли польським послом у Відні був ще п. Шарота.

Зрештою річ не в тім, яка є дата даної демонстрації, чи яких предметів уживали демонстранти. Що є річчю важливою для українського загалу то те, що буйна молодь демонструвала, а кошти платила українська справа. Так було в одному і другому випадку.

Станислав Лось.

ГОЛОДОМОРИ В ЛЬОНДОНІ.

ЛЬОНДОН, 29. X. ПАТ. Після вчорашніх заворушень безробітних у Льондоні панує горячковий настрій. Безробітні, що прийшли з краю залишаться в Льондоні ще кілька днів. В понеділок незалежні соціялісти в палаті громад мають зажадати, щоби палата приняла делеґацію безробітних. Якщо це домагання відкинуть, безробітні рушать на парлямент. Заповідаються грізні події.

Міністер внутр. справ Джільмур заявив у палаті громад, що підчас маніфестацій у Гайд-Парку безробітні побили 19 полісменів, між ними двох тяжко. Рівночасно потерпіло рани 5º маніфестантів. Похід, який вирушив із Бренфільду до Льондону, мав вантажне авто, що везло крім харчів 150 палок, набитих цвяхами. Палки сконфіскувала поліція. Друге вантажне авто дісталося аж до Гайд-Парку.

РЕДУКЦІЯ ДУХОВЕНСТВА В МЕКСИКУ.

Конфлікт між мексиканською владою і католицьким духовенством загострюється дальше. Мексиканський парлямент ухвалив закон, що нормує число священиків у державі. На 25 тисяч мешканців може припадати тільки один душпастир. На основі того закону скільність духовенства в Мексику буде сильно зменшена. Священики, які тепер останутся без парохії, будуть видалені з краю.

Конфлікт між німецьким і пруським урядом.

Кабінет німецької республики радив 28. п. м. цілий день над становищем, яке має заняти супроти давного пруського уряду та над розпорядками, що мають знести дуалізм між урядом пруським і республики. Вислід нарад невідомий. Опісля канцлер Папен був на авдієнції у Гінденбурґа.

Одночасно радив пруський кабінет під проводом премієра Бравна. З оголошеного комунікату виходить, що пруський уряд інтервеніював у мíродатних чинників республики, щоб не рішали нічого в справі зміи пруської адміністрації без попереднього порозуміння з краєвим урядом. Підставу до того порозуміння має створити завтрішна авдієнція у през. Гінденбурґа.

В колах зближених до пруського уряду думають, що далекосяглий плян уряду республики, який хоче злучити пруські міністерства з відповідними ресортами республики і зменшити число пруських міністерств, є присвоєнням собі урядом республики суверенних прав Прусії, які прислугують на основі липського рішення тільки урядові Бравна.

На бенкеті берлінської преси, виданім 28. п. м. у честь німецького уряду, міністр Гайль виголосив промову, присвячену плянам реформи конституції й устрою німецької республики. Уряд не хоче обмежувати суверенности поодиноких союзних країв, ані не плянує нового поділу Німеччини на краї та провінції. Нове унормування потрібне тільки в Прусії, що творить 3/5 цілої республики, де протиставляться собі два уряди. Оголошення липського рішення містить у собі зародок нових конфліктів, які слід шляхом реформи усунути, щоби вдержати одноцілу лінію політики республики і Прусії. Не відомо ще як має розбудуватися парляментарний устрій республики: чи поширенням прав державної ради, чи покликанням палати, зложеної з представників професійних кол. Сяк чи так екзекутивна влада мусить бути незалежна від парляментарної крізи. Опісля міністр заповів зміну виборчого права в тім напрямі, щоби голоси не розбивалися на дрібні партії. Дальше поведення німецького уряду залежить від розвитку внутрішньо-політичної ситуації в найближчих тижнях і місяцях. Одно певне, що уряд не зрезиґнує ніколи з реформи.

Родинні клопоти румунського двору.

Анґлійська преса поширює дальше поголоски про родинні справи румунського двора. „Дейлі Телеґраф" довідується з Букарешту, що несподіваний поворот княгині Олени слід приписати інтриґам кн. Стірбея, який перебуває у Швайцарії. Він рахував, що княгиню Олену арештують негайно після її приїзду до Румунії та що це викличе серед населення велике невдоволення, яке доведе вкінці до абдикації короля Карла. Король Карло вибив свого часу кн. Стірбея по лиці і тієї зневаги він не може королеві забути. Без огляду на це переговори між королем і кн. Оленою ведуться дальше. Зачувати, що премієр Манів зложив королеві звіт з домагань княгині. Крім того двірські кола дожидають приїзду югославянського короля Олександра, шваґра короля Карла, до Букарешту. Він має причинитися до поладнання родинних справ румунської королівської пари.

Тимчасом справою зачинає займатися населення. В Букарешті появилася перед кількома днями відозва, якої автором є Форту, професор ґімназії. У відозві автор закликає румунський нарід, щоби підтримав претенсії кн. Олени. Відозву сконфісковано, а автора арештовано.

Деякі парляментарні кола домагаються, щоб уряд признав кн. Олені всі права, які дав їй найвищий суд, розвязуючи подружя. Найважніша річ, щоби виховання наслідника престолу передати кн. Олені. Уряд старається розвязати цю справу компромісово. Манів рішив скликати коронну раду з участю партійних провідників, яка має поладнати взаємини між королем Карлом та його жінкою і сином. Відповідно до того буде змінений статут королівського дому.

Кожне село в Німеччині, кожна дільниця в німецькому місті має свій щоденник. Серед 6-ти міліонів українців у Польщі нема читачів навіть для одного щоденника!

українську справу, не дуже то журячися тим, як на цю справу дивляться керманичі Інституту. Не багато тут помагає і ця обставина, що в рядах дійсних членів Інституту є і високі урядовці в активній службі державної адміністрації, як пр. віцеміністр п. Степан Стажинський, або тернопільський віцевоевода п. Казимир Ґінтовт-Дзевалтовський. І з цього приводу є Інститут справді lux a non lucendo — світлом, що не світить, що і не всилі нікого загріти.

Не маю великої надії, що це зміниться у найближчій будучности. Хіба, що Польщу стріне якесь більше потрясення, або якась більша катастрофа, що яскравіше освітить повагу положення. А тоді і всі наукові досліди Інституту можуть у практиці показатися зовсім зайвими.

Подібного українського Інституту не маємо і нема навіть виглядів, щоби серед сучасних відносин ми могли його тут створити. Отже мусимо користуватися тим Інститутом, про який тут згадуємо, бо з його публікацій, матеріялів і установ ми у своїй праці можемо мати немаловажну користь. Тому і слід нам зацікавитись ближче діяльністю згаданого Інституту. Цей обовязок тяжить головно на цьому гуртку української молоді, якому доля судила вчитися у варшавських високих школах, а для якого згаданий Інститут був досі майже зовсім незнаний. У національного суперника можна вчитися не тільки історії його підпольних революційних рухів, але перва і наукової конструктивної праці. А у нас — на жаль — цього останнього досі не було.

Ширіть наш часопис!

Бюджетовий прелімінар Польщі на рік 1933-4.

ЦИФРИ ДОХОДІВ І РОЗХОДІВ.

Бюджетовий прелімінар Польщі на р. 1933-34, опрацьований урядом, передбачує ґльобальну *суму видатків у висоті 2,,449,897.181 зол., а суму доходів у висоті 2,,088,999.150 зол.*

На загальну суму *видатків* складаються: видатки звичайні 2,,369,952.041 зол. і видатки надзвичайні 70.041.140 зол., а також доплати до деяких підприємств і фондів державних у квоті 9,904.000 зол.

На загальну суму *приходів* складаються приходи адміністрації 1,,309,180.230 зол., вплати держ. монополю 661.171.000 зол., вплати держ. підприємств 102,647.920 зол., вплати держ. фондів 16,000.000 зол.

Доходи і видатки *поодиноких частей бюджету* в ділянці адміністрації представляються так (перша цифра означає доходи, друга — видатки в золотих): Президент Рчп. 176.290 — 2.920.637, сойм 269.310 — 6,164.725, сенат 7.050 — 1.659.117, Найвища Палата Контролі Держави 143.500 — 4,686.000, президія ради міністрів 1.750 — 3,020.800, мін-ство закорд. справ 14,562.200 — 43,296.000, мін-ство військових справ 2.407.300 — 822.700.00, мін-ство внутр. справ 22.801.310 — 202,530.923, мін-ство скарбу 1,,123,359.360 — 117,931.160, мін-ство справедливости 69,274.700 — 99.460.200, мін-ство промислу й торговлі 15,032.300 — 32,451.800, мін-ство комунікації 2,926.600 — 22,892.100, мін-ство рільництва і зем. реформ 2,155.700 — 21.990.000, мін-ство освіти 3,814.600 — 324.597.107, мін-ство сусп. опіки 2,041.500 — 99.949.700, емеритури 50,200.000 — 157,800.000, інв. ренти (видатки) 137,050.00, держ. довги (видатки) 338,286.612.

На основі прелімінаря платять до держ. скарбу: *монополь соли* 48,563.000 зол., *спірту* 230,000.000 зол., *тютюну* 350,000.000, зол., *сірників* 18,528.000 зол., *держ. льотерія* 14,080.000 зол.

З *державних підприємств* платять до держ. скарбу: держ. друкарні 125.000 зол., ПАТ 12.000 зол., підприємства пром.-торговельні, рільничі і гутничі 1,510.920 зол., держ. залізниці 50,000.000 зол., держ. ліси 26,000.000 зол., почта телеграф і телефон 25,000.000 зол.

Новий розділ у цьогорічному бюджетовому прелімінарі поміщений під назвою *„Фонди"*. Тут мають вплачувати до держ. скарбу: держ. кредитовий фонд 7,000,000 зол., держ. господарський фонд 9,000.000 зол.

—o—

МІСЬКА КОМУНАЛЬНА КАСА ОЩАДНОСТИ У ЛЬВОВІ.

Організація обігу гроша в суспільності та організація кредиту, яка на ній опирається, це один із найважніших чинників сучасного господарського життя кожної держави. Наладнання обігу гроша, який ніколи не повинен лежати бездільно, це головна засада здорової та раціональної фінансової господарки, до зреалізовання якої причиняються всілякого типу фінансові інституції, а серед них Комунальні Каси Ощадности.

Серед 376 ощадностевих кас, утворених союзами самоврядування в Польщі, одно з найповажніших місць займає Міська Комунальна Каса Ощадности у Львові, основана громадою м. Львова 1912 р.

Після устійнення валютових відносин в Польщі, Міська Комунальна Каса Ощадности у Львові здобуває собі щораз більший вплив на господарське життя нашого міста, стаючи поважним збірником заощаджених мешканцями м. Львова капіталів, що дає їй змогу давати велику кредитову поміч для міста і його мешканців.

Найкраще ілюструють наведені слова цифри.

Рух ощадностевих вкладок зложених у Касі, а саме в Централі при вул. Валовій ч. 7 і 9, а також у відділах I-ім при вул. Городецькій ч. 60 та II-ім при вул. Жовківській ч. 75, виглядає ось як:

В році	полагоджено клієнтів	на суму зол.
„ 1924	10.165	802.584.11 „
„ 1925	27.420	7,918.126.04 „
„ 1926	47.753	11,427.335.19 „
„ 1927	100.164	30,922.415.19 „
„ 1928	149.764	38,498.767.97 „
„ 1929	217.626	50,514.927.42 „
„ 1930	243.943	58,948.096.53 „
„ 1931	270.302	59.097.301.81 „
ти іначше разом полаг. клієнтів	1,067.137	258.129.554.31 „

Загальний застій господарського життя в останньому році не зміг ослабити довіря суспільности до Інституції, про що свідчить найкраще кількість полагоджених сторін у вкладкових відділах до 1-го липня ц. р., яка дійшла приблизно до 148.000 клієнтів або 1.000 клієнтів денно, отже у порівнанні 900 клієнтів у минулому році, дає приріст 100 клієнтів денно.

Отже як ми це виказали, дрібні ощадности мешканців нашого міста створили значні капітали, які у формі кредитів, признаваних касою, причинилися в значній мірі до піднесення промислу, торговлі і ремісництва і дрібного, підміського рільництва, а також не малої на наші відносини суми приблизно 20 міліонів зол. на будову нових домів, як кредит гіпотечний довготерміновий, признаний Касою виключно на будову нових домів і ремонт старих мешканевих домів. Цей кредит, у великій мірі злагіднив мешканеву крізу та причинився до зменшення безробіття.

З кредитів, які признано в останніх 3-х роках вибудувано 402 нових мешкальних домів на 3.635 кімнат, а також [illegible] старих домів.

Другою кредитовою формою, це позички векслеві, короткоречинцеві, з яких головно користають промисловці, купці і ремісники, а також по части і рільники.

Кредити ці признані в часі від 1924 р. до кінця 1931 р. **разом на 333.123 шт. векслів на зол. 420,090.101.17.**

Згадати теж треба про Відділ заставничий Міської Комунальної Каси Ощадности у Львові, котрий дає під застав коштовності, золото, срібло і дорогоцінності, зачети на догідні сплати.

З тих зачетів користають широкі верстви мешканців міста, також найбідніших, ратуючись у скруті.

Кредитів льомбардових призначила Каса в часі від 1924 р. до кінця 1931 р. **283.949 сторонам на зол. 28,939.045.19.**

Вище наведені цифри виказують неспірно, що доручені Касі ощадности не лежать даремно а розділені раціонально у формі ріжнородніх кредитів, причиняються поважно до зросту добробуту нашої суспільности, піддержуючи видатно промисл, торгівлю, ремісництво а також підміське рільництво.

В цьому часі змогла Інституція створити поважний резервовий фонд, який тепер дійшов до зол. 4,200.000 — себто 7.05 проц. вкладеного капіталу.

Розуміючи, що кредит тим більше творчим може бути, чим він дешевший, Каса підняла акцію обниження опроцентування вкладів, а рівномірно з цим обниження побираних від кредитів відсотків.

Вже більше року стопа відсотків від кредитів у Касі є нижча від максимальної стопи, устійненої для фінансових інституцій.

Через те пропаґована Міською Комунальною Касою Ощадности у Львові засада ощадности видала вже додатні результати та стає щораз популярнішою засада господарювання широких верств мешканців нашого міста.

—o—

ПРОТИЖИДІВСЬКІ БУЧІ НА ВІДЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

ВІДЕНЬ 29. X. ПАТ. Після недавніх подій в анатомічному інституті вчора повторилися знову на університеті протижидівські демонстрації. В біольоґічному інституті прийшло до бійки. Виклади припинено. Делеґація жидівської молоді інтервеніювала у влади, домагаючися видання відповідних розпоряджень.

ПОВОРОТ ПОГАНСТВА НА ЛИТВІ.

Литовська преса повідомляє, що серед населення Литви відживає щораз більше давна поганська релігія з культом Перкуна та інших божищ. Поворот до поганської віри слідний не тільки серед простолюддя, але серед інтеліґентських кол. Перед кількома днями святкував 55 роковини патріотичної праці литовський діяч, Іван Ґедимін Тирженський, що вважає себе потомком історичного Ґедиміна. Він має 71 літ і держиться старолитовської поганської віри, що спирається на культі Перкуна. Дві його доньки не були хрещені і теж ісповідують старолитовську поганську релігію.

—o—

ТВОРЕННЯ КАБІНЕТУ В ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ, 29. 10. ПАТ. Після наради всіх керманичів партій під проводом президента республики Заіміса постановили поручити місію створення кабінету керманичеві монархістичної народньої партії Цалдарісові.

СПРАВА ЗНИЖКИ ЗАРОБІТКІВ.

ЛЬОНДОН, 29. 10. ПАТ. Сьогодні почалися в Манчестері важні наради професійного союзу прядільних робітників. На зборах мають рішити справу прийняття або відкинення пропонованої власниками пряділень знижки заробітків. Більшість округ, як зачувати, є рішучо проти цієї знижки. Коли її відкинуть, то в найближчий тиждень треба рахуватися зі страйком пряділень, в якім узяло би участь 200.000 робітників.

ЗАЯВА ДОВІРЯ ДЛЯ ФР. УРЯДУ.

ПАРИЖ, 29. 10. ПАТ. Запропонований Франкліном Альбертом денний порядок, що на нього згодився Еріо, звучить: Парлямент, свідомий ваги економічної, політичної та моральної кризи, яку переживає світ і переконаний, що кризу цю можна побороти лише великою натугою міжнародньої співпраці, висловлює урядові довіря за ведення політики, основаної на таких принципах: 1) пошанування основ, висунених пактом Ліґи Націй, головнож осудження всякої агресії, 2) загальне зменшення всіх зброєнь, успішно контрольоване, та поширення влади Ліґи Націй для запевнення рівности всім націям у міжнародній безпеці, 3) скасування в усіх країнах приватної фабрикації зброї, контроля фабрикації та торговлі зброєю.

Пос. Франклін Буйон зложив поправку, яка каже про пошанівок усіх клявзуль мирового трактату, одначе ця поправка не вдержалася і автор її взяв назад.

Після справдження виявилося, що за заявою довіря для уряду голосувало 425 послів, проти 25.

Приватна орґанізація безпеки у Львові.

Останніми часами завважується у Львові досить великий зріст взломів і крадежей. При цих умовинах конечна є самооборона суспільности, яка облегчила би владі безпеки охорону майна громадян. Слід зазначити, що велику прислугу під цим оглядом віддає істнуюча вже від 20-ти років у нашому місті приватна організація безпеки під назвою Заведення Береження та Охорони, популярно зване „Чувай, яке міститься при вул. Сикстуській ч. 29. Телефон 51—90. Метою цієї інституції є берегти і охороняти нічною порою перед взломом і крадіжою всі льокалі торговельні й промислові, банки, камениці та віллі. Свою працю виконує Заведення надзвичайно совісно і чесно при допомозі умундурованих і зоружених сторожів, фахово вишколених і заосмотрених у контрольні годинники. Оплата абонаментова в Заведенні, навіть на нинішні часи, дуже низька.

Найкращим показчиком докладної обслуги „Чувай" є останній неудачний влом до Маслосоюзу при вул. Косцюшка. Навязуючи до останньої замітки „Діла" з дня 28. ц. м., додамо, що до касового взлому в Маслосоюзі не допустив службовик „Чуваю" Филип Мороз. Від вечірного вечора слідив 4-х осібняків, а коли в 5-ій годині над ранком взломники закинули шнур на балькон І. пов. і по ньому дісталися до середини, він заалярмував поліцію, завдяки чому взломників сполошили, а потім спіймали.

Поруч усіх складів Маслосоюзу під опікою „Чуваю", є Земельний Банк Гіпотечний при вул Словацького, Краєве Т-во Кредит. при вул. Домініканській, Народня Торговля в Ринку і богато інших поважних інституцій. На підставі відомої, довголітньої діяльности Львівського Заведення Береження і Охорони можна його поручити як знаменито відповідаючу свойому завданню приватну організацію безпеки у Львові.

НОВИНКИ

— **Овочеві щепи та кущі найкраще садити осінню!** Добірні торговельні відміни, пригожі для вашого відсоння, по знижених цінах (нижчі від весняних!) негайно висилає фірма: А. Терпиляк, шкілкове та насінне господарство в Залукві, п. Галич. Від збірних замовлень значний опуст. Домагайтеся цінників та оферт. 573 11-15

— **Українська робітня жіночих суконь Осипи Салівної,** Львів, ул. Романовича 9, м. 1. 1—5

— **Приймаю як давніше в моїм Заведенні при вул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. Насс.** 1-4

— **Засідання Клюбу Української Парляментарної Репрезентації** відбудеться в Варшаві в льокалі Клюбу в год. 11. передполуднем того дня, в якому відбудеться перше засідання сойму.

— **„Львів у світлинні".** Святочне відкриття III. вистави Українського Фотографічного Т-ва відбудеться в неділю 30. ц. м. точно в год. 12.30 у салях Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка, вул. Чарнецького 24.

— **Інформації „Слова Польского".** У вчорашнім „Слові Польскім" поміщена така заява: „Переконавшися, що закиди, піднесені проти п. Дмитра Паліїва у статтях „Слова Польского" з дня 19. і 21. січня 1931 р. п. з. „Хто такий п. Дмитро Паліїв, приятель Корфантого", полягали на неправдивих інформаціях і є неоправдані. Редакція ті закиди відкликує". — Такий епільог відомих статтей „Слова Польского" проти ред. Дмитра Паліїва, який потягнув був за них редакцію того органу до судової відповідальности.

— **„Нове Слово",** тижневик, під редакцією Миколи Голубця, виходить з днем 30. жовтня 1932. у Львові. Як можна зауважити з першого числа того нового часопису, він частинно взорується на „Веку Новім" (зовнішній вигляд, склад, друк), частинно на „Неділі". Зміст на загал цікавий. З політичного боку має характер національний, безпартійний.

— **На волі.** З слідчої вязниці у Стрию вийшов 25. ц. м. на волю п. Михайло Репета, зам. в Добромірці, пов. Збараж. Згаданий був арештований 1. травня ц. р. в Жидачеві під замітом приналежности до ОУН. і просидів у слідчій вязниці шість місяців.

— **Декрет про судові кошти.** „Вістник Державних Законів" із 28. ц. м. приносить чотири нові декрети президента Річипосполитої, між ними один, що зміняе деякі приписи цивільного кодексу, декрет про екзекуційну процедуру та декрет про судові кошти. Останній декрет зміняе висоту впису замісць дотеперішніх 3 проц. на 2 і пів проц. вартости предметів спору.

— **Бучі в познанському університеті.** З приводу підвишки університетських оплат студенти познанського університету відбули 27. ц. м. віче, на якому ухвалили протестаційні резолюції, а на другий день розпочали страйк. Тому, що частина молоді хотіла взяти участь у викладах, страйкарі обсадили університет і не пускали нікого до будинку. У звязку з тим прийшло до бучі, яка не приняла поважнішого характеру.

— **Пожежі.** В Чорнім Острові пов. Бібрка згоріли дві стирти збіжа, власність гр. Мицельського. Вогонь був підложений. — В Цецовій пов. Зборів вибухла пожежа в загороді Сави Сороки і перекинулася на сусідні будинки. Згоріло 6 господарств, вартости 11.000 зол. Вогонь повстав від недокуреної папіроски. — В Бориславі згоріла самоходова цистерна, що служила до транспорту бензини. Шкоду обчисляють на кілька тисяч.

— **З десять років вязниці на шибеницю.** Перед наглим судом у Ґрудзьондзу станув 29-літн. резервовий старшина Едвард Бліта, обвинувачений в державній зраді. Засудили його на кару смерти, а що президент республики його не помилував, присуд виконали. Цікаве, що Бліту судили перед трьома тижнями за шпигунство і засудили на кару досмертної вязниці, яку президент перемінив на 10 років. Однак у вязниці він допустився злочину державної зради, за який його страчено.

— **Самосуд.** На донесення війта з Будилова пов. Бережани поліція найшла в хаті Якова Камінського змасакрованого трупа його стрия, Стан. Камінського. Ціла хата була обрязкана кровю, а закривавлений праник був розлупаний вчетверо. Доходження викрило, що старого Камінського вбили Яків і Анна Камінські, Ян Ковалець і теща Ядвига Зьомко. Доконавши злочину, вони обмили трупа, зложили на лаві і повідомили про все війта. Всіх арештовано. Оправдуються тим, що Станислав Камінський був збочений сексуально і напаствував безнастанно Анну Камінську, наслідком чого приходило до частих сварок у родині.

— **Звірський напад бандитів.** В селі Зділовичі пов. [illegible] напало 10 бандитів на дім Войтіха Стики. Щоби приневолити жінку Стики, яку застали в хаті, до видачі грошей, бандити знасилували її, опісля обляли нафтою й підпалили. Пять годин бушували в хаті та інших будинках, шукаючи грошей. Вкінці забравши, що попало, втікли до ліса. Від кулі бандитів згинув один мешканець села, що прибіг на допомогу нападеній жінці.

— **За привласнення долярів.** На виїздовій сесії в Борщові суд розглядав справу 100 долярів, які осеню 1931 р. прийшли з Америки до Юрка Ковальчука в Королівці біля Товмача. Почта помилково віднесла ті гроші до Королівки пов. Борщів. Припадок хотів, що там жив також чоловік, який звався Юрко Ковальчук. Він ті гроші відібрав. Тепер справа виснилася і Юрко Ковальчук із Королівки біля Борщова відповідав перед судом за привласнення 100 долярів. Його засудили на два роки тюрми з обовязком звороту 100 долярів дирекції почт, як пошкодованій.

— **Ріжні вістки.** Від кількох днів відбувається реконструкція середущих будинків львівської тюрми „Бриґідки". Переробляють кілька збірних келій, в яких сиділи політичні вязні. — В Хиравці біля Дрогобича кинувся до керниці і втопився купець Озія Вернер, не могучи дати собі ради з грошевими клопотами. — Начальника стації в Заболотові пов. Снятин Ясінського усунули з посади за урядові зловживання. — Наслідком амнестії з львівської вязниці Бриґідок випущено 200 вязнів на волю.

— **Жінки баднитами.** В ріці Любінці найшли тіло 18-літньої Естери Штеньцер з місцевости Копки під Ніском. Доходження викрило, що вбили її 64-літна жінка Колобрат та її 19-літна донька з Любіні. Вони зрабували їй 30 зол., опісля задусили, здерли з неї все вбрання і нагу кинули в ріку. Арештовані станутъ перед наглим судом.

— **Чи спортові ігрища грецького походження?** Археольоґічна експедиція, що досліджувала терен старинних олімпійських ігрищ у Греції, на основі нових викопалищ дійшла до висновку, що ті ігрища відбувалися вже в передісторичних часах та що грецькі пришельці переняли традиції ігрищ від попередніх тубильчих племен. Початок клясичних грецьких олімпіяд, устійнений на семе століття перед Христом, сягає на думку археольоґів кілька століть взад.

— **Бандити ловлять дітей.** З Буенос Айрес повідомляють, що бандити вхопили сина аргентинського міністра фінансів та сина одного мільонера, що мешкає в столиці. Бандити зажадали великого окупу за визволення дітей. Синові міністра фінансів удалося втекти.

— **Медаля Ґетого,** якою вшанував німецький уряд французького премієра Ерріо може стати почином для наладнання передвоєнних взаємин між двома народами. З менту проголошення війни всіх німців вичеркнули зі списку французької почесної лігі, а французам відібрали право на німецькі ордери. Тепер, коли Ерріо приняв німецьке відзначення, французька республика може наново відзначати німців за ріжні заслуги.

— **Біблія і король.** В Анґлії досі має силу закон, що тільки король може видавати друкарні дозвіл на передрук біблії. Одна велика льондонська друкарня видала недавно нову біблію без такого дозволу. Суд засудив власника друкарні на кару і рішив знищити весь надрукований наклад. Нині тільки три друкарні в Льондоні мають королівський дозвіл на друк біблії і цей монополь дає їм величезний дохід. Досить згадати, що в Анґлії продали за рік 700.000 примірників біблії.

— **Заклад акробата.** Молодий французький акробат Мутон, спеціяліст від наколесних штук, виступив у місті Сен-Шамоні і здивував усіх своєю сміливістю та зручністю, з якою вміє підтримувати рівновагу в ріжних головокружних ситуаціях. Деякі глядачі сумнівались у його сміливості і запропонували йому переїхати на колесі по поруччі високого моста. Один різник заложився з акробатом на 2000 фр. Видовище призначили на другий день. Коли Мутон доконав своєї штуки, хтось запропонував показати те саме на поручах моста на 45 м. понад рівнем ріки. Акробат повторив штуку при стриманім віддиху глядачів, але вже нагороди не дістав, бо його арештували за недозволені продукції разом із тими, що побились з ним об заклад.

— **Чужинні клієнти ЗАҐС-а.** „Заґс" — це назва радянських урядів для реєстрації подруж. Ця установа відкрила, що може робити непогані інтереси з підданими буржуазних країн, де розводи не йдуть легко. Правничий дорадник праського радянського консульства порадив недавно парі англійців Джонові Емері і міс Уінг поїхати до СРСР і там взяти шлюб. Шлюб можна там дістати в „Заґс-і" за 10 хвилин, без ніяких коштів і формальностей. Подорожі чужинців для шлюбів і розводів починають уже в деяких европейських країнах входити в моду. „Вечерная Москва" оповідає таку історію: Чілійський генеральний консуль у Перу Цезар Альварес деля Рівера мав великі клопоти з розводом у своїй батьківщині. Це коштувало би його 50.000 дол. без певного успіху. Він хотів женитись вдруге з сестрою своєї жінки, а чілійські закони не дозволяють на це, як довго перша жінка живе. Тоді деля Рівера вибрався в Москву зі своєю нареченою, з якою мав уже 6-літню дочку. 4. квітня приїхав у Москву, 5. розвівся зі своєю жінкою, 6. оженився з її сестрою, 7. зареєстрував як свою доньку дитину, уроджену у Барцельоні і 8. — нецікавий навіть приглянутись ближче Москві та її звичаям — вернувся з ріднею до Перу. Цей приклад уже не виїмок.

— **З фільмової хроніки.** 24. ц. р. відбулось у Берліні засідання надзірної ради найбільшого німецького фільмового підприємства УФА. Фінансовий стан товариства вдоволяючий, без огляду на загальну крізу і зменшення числа відвідувачів кін. Т-во завдячує це мабуть тому, що кинулось на продукцію тонфільм у ріжних мовах і має збут на свої фільми на чужині. УФА підготовляє тепер нову фільму „Рання Зоря". Знимки роблять у Гельсінґфорсі. Головну ролю грає Р. Форстер, А. Зандрок і інші. Другу фільму „Смараґдґрін і Аффенпельц" підготовляють ателіє товариства в Нойбабельсберг біля Берліна. У ній грають Ренате Міллер, Юрій Александер і Отто Вальбурґ. Славна артистка Ліль Даговер закінчила фільму „З щоденника гарної жінки" і вибирається у

ВІДГУКИ ДНЯ.

Пан Дужечастий

Стояв і говорив:

„Шановні громадяни! Кожний з нас знає величезне значіння преси взагалі, а нашої, рідної, незалежної і незалежницької вокрема. Вона нас підбадьорує, вона нам додає гарту духа, вона веде нас до кращого завтра, вона нас спасає від лютої змії зневіри та розпуки, вона є тим евшанзіллям, що не дає нам забути тої мови,

...якою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила".

Преса, шановні громадяни, є тим рефлектором, який розсвічує нам мряки буднів, щоби ми не заблудили серед рідних вуличок і заулків, є тим проміннем сонця, який дає нам можність глянути в саме нутро глибоких ветрів світової політики.

Вкінці є тим ангелом-хоронителем, який не дає

...спати ходячому,
Серцем завмирати
І гнилою колодою
По світу тинятись"...

Щож ми, шановні громадяни, зробили для тієї преси? Чи дбали ми про неї? — Ні! Чи журилися її журбою? — Ні! Чи раділи її радощами? — Ні! Ні, ні і ще раз ні!!

Шановні громадяни! Місяць української преси є саме найліпшою нагодою, щоби направити лихо. Нехай не буде ніодного свідомого українця без українського часопису. Нехай не буде між нами післяплатника, а коли який трапиться — на чорну дошку з ним, товариський бойкот для такого! Всі як один станьмо муром при рідній пресі, українській, незалежній і незалежницькій!

„Нехай мати усміхнеться
Заплакана мати!!"

Слухачі: Славно-о-о-о!!

Хтось: Ставлю внесення на вибір комітету помочі українській незалежній пресі! Пропоную такий склад: голова — пан Дужечастий, заст. голови — пан директор, члени комітету — пані докторова, пан професор і пан інспектор.

Провідник зборів: Хто за тим внесенням?

Слухачі: Всі, всі, всі!

Пан Дужечастий: Дякую за вибір. Доложу всіх старань, щоби допомогти нашій пресі. Нехай живе українська преса!

Слухачі: Нехай живе-е-е!

(В декого сльози, як перли. На очах, на камізельці, а навіть на черевику.)

Після зборів вертався пан Дужечастий додому. Змучений, але вдоволений. Чув у душі, що зробив дуже багато і що з цього будуть гарні наслідки.

Зайшовши в хату, сів за бюрко і почав переглядати почту.

— Що? Знову те дурне упімнення з „Діла"? Хібаж я до Америки тікаю!? Пишуть і пишуть мов Бог зна що сталося... Чоловік тут для них мало зі шкіри не вискочить, а вони за дурну передплату авантюру счиняють.

І нервовим рухом кинув упімнення до коша.

Галактіон Чіпка.

гусне по чужині. „Льокатор Шульце проти всіх" — це заголовок нової фільми УФА., що гішиться тепер популярністю в Берліні. В фільмі подана історія одного льокатора, якого ніяк не можна позбутись з помешкання. З нудної історії будня, яка трапляється всюди з льокаторами по містах зумів режісер Фриліх зробити досить добру і цікаву фільму. — Голяндсько-німецьке фільмове товариство Айдофон приготовляє до випуску фільму „Пісня Чорних Гір". Головні знимки зроблені в Сербії. Це виключно сербська фільма. Головну ролю грає сербська фільмова артистка Іта Ріна, дальше Фегт, Керстен, Нунчіч і інші. Ателіє фільмового товариства, де викінчується фільма, відвідав недавно сербський посол в Берліні і група закордонних журналістів, між якими було кілька українців. Серби не мають свого власного фільмового товариства. (УП.)

Із судової салі.

Під замітом розліплювання „Сурми".

Свого часу відбулася перед львівським судом присяглих розправа проти пятьох молодих українців з Коломиї, потягнених до відповідальности за розліплювання „Сурми" на вулицях того міста з кінцем липня 1930 р. Львівський суд присяглих засудив тоді обвинувачених Сільського, Марту Кузьмівну і Маруняка від одного до півтора року вязниці, а увільнив обв. Гнатишина і Березовського. Справу шестого обвинуваченого **Дамяна Гарасимюка** тоді виключили, бо обвинувачений після закінчення слідства і виходу з слідчої вязниці на волю виїхав до Чехословаччини, де небавком здав матуру, після чого вернувся знову до краю, де зголосився у свому старостві. Його з місця арештували, а в пятницю 28. ц. м. відповідав він перед судом у Львові за держ. зраду. Трибуналові проводив окр. суддя Тертіль, обвинувачував прок. д-р Мостовський, боронив адв. д-р Старосольський. Обвинувачений боронився таксамо, як і в слідстві, а саме: до УВО. не належав і „Сурми" не розліплював, а на науку до Чехословаччини виїхав тому, бо не хотів тратити року. Після переведення розправи прис. судді заперечили вину обвинуваченого і тому Дамяна Гарасимовича увільнено від вини й кари.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Маріян Іваницький, старший почтовий контрольор у Ряшеві помер по довгих і важких терпіннях у 42 році життя. Покійний був родом із Застіноча, теребовельского повіту. Гімназію покінчив 1912 р. в Коломиї. Цілу світову війну перебув як фронтовий старшина австрійської армії на італійськім фронті, звідки попав в італійський полон. У 1920 р. вернув з неволі та вступив до почтової служби спершу в Борщеві, а потім у Теребовлі. Від 1923 р. працював на заході в ріжних містах, куди його переносили з року на рік аж до останніх його днів, що заскочили його в Ряшеві. Покійний був одружений з донькою о. Пл. Карпинського, пароха Острівця. Помер далеко від рідної землі, осиротивши жінку і двоє дітей. В. Й. П.!

Марія з Поповичів Юзичинська, вдова по ем. раднику почтовім, принявши св. Тайни упокоїлася в Бозі по довгій і тяжкій недузі дня 29. жовтня 1932 р. проживши літ 74. Похорони відбудуться 31. жовтня 1932 в год. 2. попол. з дому жалоби при ул. Косинерській 18 а. — на Личаківський цвинтар. В. І. П.! 1—1

Преса інформує про події сучасности; ті, що не знають їх, не знають світа, в якому живуть.

СПОРТ.

ВІДЧИНЕННЯ СПОРТОВО-ЛІКАРСЬКОЇ ПОРАДНІ.

Подаємо до відома всім спортовим клюбам, що з днем 31. ц. м. (понеділок) відчиняємо на осінній сезон спортову лікарську пораднію при вул. Ходоровського ч. 15. Оглядини спортовців будуть відбуватися: для жінок — понеділки, год. 18.30—21.; для мущин — вівтірки і четверги, год. 19—21. Порадня буде відчинена лише в часі двох місяців (листопад, грудень), тому взиваємо видїли клюбів подати це якнайскорше до відома своїм членам і зладити викази: 1) тих спортовців, які ще ні разу не піддавалися спортово-лікарським оглядинам, 2) тих, які мають піддатися контрольним оглядинам. Викази ті слід зложити найдальше до дня 10. XI. п. р. у д-ра Б. Макарушки, вул. Пелчинська 2. Оплата за оглядини: за перші 50 сот., за кожні дальші (контрольні) 20 сот.

МИСТЕЦТВО СТРИЙЩИНИ У ВІДБИВАНЦІ.

Заходом спорт. секції „Сокола" у Стрию відбулися 16. ц. м. (на доручення Повіт. Сок. Союзу) змагання у відбиванці за почесну назву мистця Стрийщини на 1932 р. До півфіналу станули найкращі дружини Стрийщини, а саме: Добрян, Завадова, Конюхова і Стрия. По завзятих розгривках до остаточних рішаючих змагань прийшло між дружинами зі Стрия й Конюхова. Гра була надзвичайно завзята. До половини слідна перевага Стрия (15:7), у другій половині — Конюхова (15:8). По зачисленні Стриєві 2-ох карних точок суддя зарядив догривку, яка остаточно й дала перевагу Конюховові, з відношенням точок 26:24. І так у першому році розгривок за мистецтво у відбиванці **мистцем Стрийщини вийшла сільська дружина з Конюхова.**

У стрийськім повіті в швидкім темпі розвивається спорт, а передовсім спортові гри. Перемога сільської дружини над містом повинна ще більше заохотити села до завзятої підготовки до розгривок у найближчім році.

Побажатиб тільки, щоби на будуче було більше дисципліни у змагунів, які виказували підчас змагань надто велику нервозність.

Судднювали добре пп. Яримович і Верхола. П.

НЕАПОЛЬ. **Італія (полудн.-сер.) — Польща 3:4 (2:0).** Видців 7.000. Суддя мадяр Клюг.

УКРАЇНА — ЮТШЕНКА

Змагання України з Ютшенкою відбудуться дня 1 листопада в год. 2.15 на грищі 40 п. п. а не як було подано в 11. рано.

Листування Редакції.

Дописувачеві з Ковельщини: Допису про кооперативні справи в Ковельщині не можемо помістити, бо він за довгий, а до того в ньому порушено такі справи, яких ми не в силі звідси провірити. Зверніться з тим до РСУК у Львові і поведіть відповідну санаційну акцію на місці.

Дописувачці з Ворохти: Допису не можемо помістити, бо справа на нашу думку за дрібна, зрештою не хочемо потім витрачувати місця в ґазеті на спростування.

Дописувачеві зі Ст. Самбора: Вашого допису про д-ра В. Л. ми не в силі провірити.

Вп. Ст. Конрадові: „У великі роковини" не піде, бо газета підпаде конфіскаті.

Вп. Авторові статті „З тавром", Журавно: У Вашій статті багато болючої правди, одначе в такому виді, як вона написана, помістити не можемо.

Дописувачеві з Торуня: Першу частину Вашого листу ми використали, за що дуже дякуємо. Ваші уваги в другій частині листу не у всьому правдиві.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр у приватних оборотах 8.89.50 до 8.89,75.

Девізи. Трансакції.

Бельгія 124.10, Голяндія 358.80, Льондон 29.30, Нюйорк 8.915, Нюйорк кабель 8.919, Париж 35.04, 35.03, Прага 26.40, 26.39, Швайцарія 172.15, 172.05, Данціг 173.85.

Готівковий доляр у позабіржевих оборотах 8.90 і пів. Рубель золотий \59. Девіза на Берлін у міжбанкових оборотах 211.85 до 211.80. Німецькі марки-банкноти у міжбанкових оборотах 211.40 до 211.45. Фунт стерлінгів 29.30

ЗБІЖЕ.

Ціни ринкові, льоко Підволочиська. Кукурудза краєва 14.50—15.00, макухи льняні 19.00—20.00. Інші курси незмінені.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 29. X. 1932 р за масло експортове та десерове пріма 2·80 зол., за літру молока 18—20 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 5·50 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 30. X. год. 3.30 веч. „Схоплення сабінок".

Неділя, 30. X. год. 7.30 веч. „Марія" (Абонам. 2).

Понеділок, 31. X. год. 7.30 веч. „Отельо" (виступ Марії Сокіл).

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 30. X. год. 3.30 поп. „Бездомний лікар" (ціни знижені).

Неділя, 30. X. год. 7.30 веч. „Олімпія" (Абонам. 2).

Понеділок, 31. X. год. 7.30 веч. „Бездомний лікар".

Кіна.

АПОЛЬО: „Москва без маски".

АТЛЯНТІК: „Люди за кратами".

КАСІНО: „Голос пустині" (на осн. Осендовського)

КОЛІСЕЙ: „Жар крови", ревія: „Як бавитися, то бавитися!"

КОПЕРНИК: „Білява Венера" (з Марленою Дітріх).

МАРУСЕНЬКА: „Білява Венера" (з Марленою Дітріх).

МІРАЖ: „Усім вільно цілувати" (Норма Шірер).

ОАЗА: „Беніта, цвітка Гаванни".

ПАЛЯС: „Ц. к. команда сердець" (сценарій Рода Роди).

ПАН: „Пуша" (на осн. Вайсенгофа).

ПАСАЖ: „Сензація цирку Роксі", „Чар Танга".

ПРОМІНЬ: „Відкіля вороття нема".

СТИЛЕВЕ: „Натхнення" — з Гретою Ґарбо.

УТІХА: „Залога смерти", „Мрія" (Гарі Лідтке)

ХИМЕРА: „Піднебесний романс" (Ч. Фарел).

Закордонне радіо.

Понеділок, 31. жовтня 1932.

Лайпціг (259,3) 12.00 Орхестра, **Братислава** (278,8) 16.10, 18.00, 22.00 Концерт, **Гільверзум** (296,1) 21.00 „Абу Гасан" оп. Вебера, **Мілано** (331,4) 11.15, 13.00, 20.30 Музика, **Штрасбург** (345,2) 14.00, 21.00 Концерт, **Білгород** (430,4) 21.30 Оперткова музика, **Рим** (441,2) 17.30 Концерт, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, **Мінхен** (532,9) 12.00 Концерт, 21.20 Камер. музика, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 24.00 Фільм. музика.

Вівторок, 1. листопада 1932.

Братислава (278,8) 12.05 Військ. орхестра, 17.45 Фортепян, 18.05 Словацькі пісні, **Бреслав** (325) 11.50 Концерт, 16.10 Пісні, 20.30 „Дер Ербферстер" траг. О. Людвіга, **Мілано** (331,4) 20.30 „Італійка в Альжирі", **Рим** (441,2) 17.30 Музика, 20.45 „Фанфан ля Тюліп" оп. Верней, **Прага** (487) 20.00 Концерт, дир. Мик. Малко, **Відень** (517,2) 10.30 Хор хлопців, **Будапешт** (550,5) 12.05 Оп. орхестра, 16.00 Циг. музика, 17.50 Солісти, 19.00 „Реквієм" Верді, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 12.15 Українська музика, 24.00 Нар. пісні.

Львівське радіо.

Понеділок, 31. жовтня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.30 Грамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.40 Господарський комунікат, 16.15 Лекція фр. мови, 16.30 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Незалежницький соціялізм у Польщі", 17.00 Фортепян, 18.00 Легка музика, 18.20 „Два роки радіоавдиції для хорих", 18.30 Авд. „Дня Ощадности", 19.00 Всячина, 19.15 Значіння ощадности в нинішніх часах, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00, 21.20 Концерт, 21.10 Спорт, прес. рад. денник, 22.00 Техн. скринька, 22.15 Спів, 22.55, 23.00 Танк. музика.

Вівторок, 1. листопада 1932.

11.58 Час, 12.10 Метеор. комунікат, 12.15 Муз. поранок, 14.00 Рільн.-метеор. комунікат, 14.05 „Випас худоби в господарстві", 14.25 Музика, 16.00 „Стигачка" для дітей, „Байка про вітер" оп., 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.45 „Вих. вартости техніки", 17.00 Віольончеля, 18.00 „Радіо дітям", 18.15 Скрипка, 18.30 „Дзвони з Бріж", фейл., 18.50 Всячина, 19.05 „Балачка з молодими та старшими", 19.20 „Несамовитий гість", авд., 19.50 „Фавст" оп. Гуноля, спорт. вістки, літер. чвертьгодина.

ОПОВІСТКИ

За оповістки редакція не відповідає

Подяка. Вийшовши з слідчої вязниці у Стрию на волю, почуваюся до обовязку зложити щиру подяку Вп. Інж. Кравцеву Вп. паням і товаришам, які помагали мені підчас побуту у вязниці. — Михайло Репета.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.